

SUMMARY

Celebration of the 115 Anniversary of Museum of Slavonia in Osijek at Meeting Entitled "Archaeological Research of Slavonia and Baranja"

by Branka Šulc

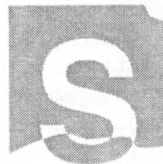
Croatian Archaeological Society of Zagreb and Museum of Slavonia of Osijek organized a meeting of specialists entitled "The Archaeological Research of Slavonia and Baranja," which convened in Osijek from 26 to 29 October 1992. Many Croatian cities and villages of Slavonia and Baranja were devastated in war. The archaeological sites in these regions also suffered war damages, and the destiny of 1 060 registered and partly researched sites in occupied territory still remains obscure. According to the yet unverified information it seems that 248 of these sites suffered damage.

The meeting joined in the celebration of the 115 anniversary of the Museum of Slavonia and the 50 anniversary of its journal, "The Osijek Proceedings." The Museum of Slavonia is one of the oldest (it was founded in 1877), and one of the largest Croatian museums. It was attacked several times and damaged during the war, and its collections still remain evacuated, but it continues its work by creating numerous exhibitions and pursuing other activities.

MUZEJI I ŠKOLE - NEKA ISKUSTVA I PRIJEDLOZI

Izveštaj o jednodnevnom seminaru održanom 24. travnja 1992. godine u Galeriji Antuna Augustinčića u Klanjcu

*Durda Petravić-Klaić
Moderna galerija
Zagreb*

seminar "Muzeji i škole - neka iskustva i prijedlozi", koji je okupio muzejske pedagoge, nastavnike likovnog odgoja i profesore likovne kulture, imao je za svrhu ponovno problematiziranje odnosa muzeji-škole, kao i isticanje značenja umjetnosti kao

pokretača spoznaje i kreativnosti u odgojno-obrazovnom procesu. Seminar je održan pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i prosvjete Republike Hrvatske, a otvorio ga je u ime Zavoda za školstvo prof. Dinko Vranković, prosvjetni savjetnik za likovni odgoj u osnovnim školama i za likovnu kulturu u srednjim školama, te u ime organizatora - Galerije Antuna Augustinčića, direktorica galerije prof. Snježana Pintarić.

Sudionicima seminara bile su predložene dvije teme: mogućnost pedagoškog rada u muzejima - iskustva pojedinih muzeja i galerija; te prijedlozi za obradu pojedinih nastavnih jedinica u muzejima/galerijama, kao i prijedlozi nekih novih oblika suradnje muzeja i škola.

U povodu održavanja seminara, prof. Tihomil Stahuljak otvorio je u Salonu galerije autorsku edukativnu izložbu "Za povijesni pristup likovnom odgoju".

Izvešća muzejskih pedagoga-sudionika seminara potvrdila su postojanje kontinuiteta rada muzejskih pedagoga na programskom povezivanju muzeja i škola u odgojno-obrazovnom procesu, kojima su se u svojstvu INDOK-baze i koordinatora djelatnosti pridružili Muzejski dokumentacioni centar i Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Republike Hrvatske. Prisjetimo se, u kratko, njihovih nastojanja. Godine 1980. na savjetovanju "Uloga muzeja u reformiranju odgoja i obrazovanja" u Hrvatskom školskom muzeju u Zagrebu, u izlaganjima muzejskih pedagoga, prosvjetnih savjetnika i nastavnika o dotadašnjoj odgojno-obrazovnoj djelatnosti muzeja i suradnji muzeji-škole, konstatirano je kako "još nisu osigurane pretpostavke i uvjeti za trajno, osmišljeno i uspješno uklapanje muzeja u naš odgojno-obrazovni sistem" (Aktualnosti, Informatica muscologica, MDC 1980., br. 4., str. 58.). Među brojnim neispunjenim pretpostavkama, a evidentnima i danas, istaknute su sljedeće:

- a) zajednički program škola i muzeja,
- b) prostor i oprema za odgojno-obrazovni rad u muzejima,
- c) školovanje stručnjaka-muzejskih pedagoga,
- d) informativni priručnici za nastavnike i učenike.

Zajednički edukativni program muzeja i škola, obavezan u nastavnom procesu, osnovni je preduvjet suradnje, a na njegovoj izradi temeljio se rad grupe muzejskih pedagoga i Muzejskoga dokumentacionog centra u razdoblju 1987.-1990. Muzejski dokumentacioni centar inicirao je 1987. godine zajednički program suradnje muzeja i škola koji se temeljio na razradama Općega nastavnog plana rada osnovnih škola i mogućnostima provedbe određenih nastavnih jedinica u muzejima i galerijama u Zagrebu. Rezultat bila je publikacija "Program posjeta i obrazovnog rada osnovnih škola u muzejima", s istaknutim nastavnim cjelinama koje se dodatno obrađuju u muzejima, a program je 1989. godine predložen

osnovnim školama kao obavezan dio u nastavnom procesu. Škole su ga, međutim, prihvatile samo kao dobro došlu nadopunu školskom programu, a i na dalje je ostala praksa izvannastavnog dovodjenja učenika u muzej. O nesustavnoj suradnji muzeja i škola, čiji je uzrok uočila u ustrojstvu školstva, govorila je na seminaru prof. Ana Šobat, nastavnica likovnog odgoja u Osnovnoj školi "Petar Zrinski" u Zagrebu. U izlaganju naslovljenom "Neka zapažanja i sugestije u vezi sa suradnjom muzeja i škole" istaknula je kako bi upravo škole trebale "napraviti posebne programe suradnje s muzejima, te ih uklopiti u svoj godišnji plan, koji bi bio organizacijski i financijski praćen od strane Ministarstva". Predložila je i "sustavniju organizaciju edukativnih izložaba za djecu i omladinu u muzejima i galerijama, te odabir djela koja su dostupna djeci s obzirom na psihički razvoj, interes i perceptivne sposobnosti svake dobi posebice.

Lidija Vranić-Blažinić, profesorica likovne kulture u Tehničkom obrazovnom centru, u svom je izlaganju "Umjetnost kao pokretač spoznaje i kreativnosti-nepoželjna u nastavnom procesu", iznijela zapanjujuću činjenicu o dokidanju predmeta likovne kulture u srednjim tehničkim i usmjerenim školama. Prilikom preobrazbe školstva srednje usmjerene škole tražile su "da se u programima nadu i izdvojenom predaju likovna i glazbena kultura, i to u prvim i drugim razredima, u minimalnom opsegu od 1 do 2 sata tjedno". U novim se programima, međutim, likovna, muzička i filmska kultura ukidaju, odnosno postaju dio programa nastave hrvatskog jezika i književnosti.

Zlata Bilić, profesorica likovne umjetnosti u X. gimnaziji u Zagrebu, prezentirala je obradu teme "Počeci hrvatske moderne umjetnosti s prijelaza stoljeća" na djelima iz stalnog postava Moderne galerije u Zagrebu. Naglasila je zadatak "pedagoškog nastojanja (analitičkog i povijesnog pregleda), da pripremi na unutrašnji (ali ne formalni, intelektualni) razgovor sa samim sobom". Prof. Bilić navela je zadatke koji su u nadležnosti priopćenja profesora, a prethode spoznaji "esencijalnog u umjetničkom djelu" - "stići do vremenske kategorije današnjice u edukativnom i metodičkom smislu, i dopustiti blizak, neopterećen kontakt učenika i suvremenog djela. Podrazumijeva se i duhovna pripremljenost predavača da ne koči spontani, aktivni kontakt." Prof. Dinko Vranković, prosvjetni savjetnik, dijapozitivima je prezentirao izložbu "Tisuću godina hrvatske skulpture", izdvojivši kompozicijske elemente koji se na pojedinim skulpturama mogu elaborirati. Izrada vlastitih dijateka, koju je sugerirao profesorima (drugim riječima, samofinanciranje nastavnih pomagala), kao i isticanje značenja njihova entuzijazma u nastavi, naznačili su problem definiranja uloge Zavoda za školstvo u njegove kompetentnosti u rješavanju nagomilanih problema u provedbi likovne edukacije u školama.

Prof. Mirjana Dučakijević, voditeljica Galerije slika i muzejski pedagog Gradskog muzeja Varaždin, istaknula je dobru suradnju Muzeja i Galerije s Prosvjetno-pedagoškom službom u Varaždinu i SIZ-om za kulturu Varaždinske općine. Rezultat suradnje bila je brošura "Školski servis Muzeja grada u Varaždinu", tiskana u prosincu 1990. godine. Svoje izlaganje o projektu "Servis za škole" (radom je otpočeo potkraj 1986. g.) ilustrirala je video-snimkom rada u likovnoj radionici s djecom predškolske i školske dobi. Težište rada pedagoške službe je na osposobljavanju učenika za individualni kontakt s izloženim likovnim djelima u stalnom postavu Galerije slika. Radni listići obuhvaćaju sva djela iz postava (interpretirana su nizom pitanja koja vode percipiranju željenih likovnih elemenata), a koriste se kao metoda rada s djecom i prigodom povremenih izložaba u Galeriji. Važno je istaknuti spremnost svih kustosa sedam odjela Gradskog muzeja da sudjeluju u radu školskog servisa. Oni pripremaju tematska predavanja ili edukativne izložbe za djecu, te na taj način čitav muzej funkcionira i kao odgojno-obrazovna institucija. Evidentno je, da je Gradski muzej u Varaždinu ostvario svoju početnu ideju, te da je Galerija slika Gradskog muzeja mjesto sustavnog

i vedrog načina prezentiranja likovne baštine.

Prof. Milan Taritaš, muzejski pedagog Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu, predstavio je, u okviru teme "Kućne ili privatne zbirke u odgoju i obrazovanju", zbirku Anke Gvozdanović, koja je 1967. godine ušla u sastav MUO-a i za sada još nema kustosa. Uočivši odgojno-obrazovnu svrhovitost zbirke, prof. Taritaš istaknuo je njenu kulturno-povijesnu vrijednost, mogućnost ilustriranja kulture življenja u Hrvata potkraj 19. i početkom 20. stoljeća, potrebu čuvanja i sakupljanja vrijednih obrtničkih i umjetničkih predmeta za ukrašavanje stambenih prostorija, te značenja poklanjanja privatnih zbirki u fondove nacionalnih dobara, kao i "očuvanja nacionalne svijesti u okrugu evropske kulture". Što je prirodnije za Galeriju Antuna Augustinčića u Klanjcu, čijim postavom dominiraju skulpture u bronci, nego osmisliti edukativnu praksu mogućnostima koje pruža "pojam" skulpture. Prof. Božidar Pejković, kustos Galerije, predstavio je svoj projekt od 36 dijapozitiva o temi "Kako nastaje skulptura u bronci". Istaknuo je zanimanje većine posjetitelja upravo za kiparske tehnike i materijale. Projekt je prof. Pejković zamislio kao "zbir zasebnih tema, od kojih bi svaka - u okviru jedne od opsegom ujednačenih jedinica - predstavljala pojedinu kiparsku tehniku (npr. kako nastaje model u gipsu, skulptura u kamenu itd.), a bila bi obradna fotografijama s popratnim tekstom (za individualnu upotrebu), dijapozitivima (kao osnovom predavanja) i video-kazetom (za grupnu upotrebu)". U realizaciju segmenta "Kako nastaje skulptura u bronci", Galerija je ušla nizom dijapozitiva koji ilustriraju sve faze u postupku lijevanja bronce tehnikom voska, na primjeru procesa lijevanja skulpture kipara Aleksandra Guberine, spomeničke statue don Ive Šarića. Dijapozitivima se, u svom predavanju održanom u Galeriji, poslužio akademski kipar Ante Orlić, a iskustvo je pokazalo da bi bilo potrebno naći mogućnosti redovitih predavanja uz dijaprojekciju u prostoru Galerije. Sudionicima seminara dan je na uvid upravo tiskani vodič za dake s ilustracijama akademske slikarice Alme Orlić.

O pedagoškoj djelatnosti Narodne galerije u Ljubljani, izvjestila je gošća seminara, prof. Lidija Tavčar, muzejski pedagog, istaknuvši širok vremenski raspon grade u stalnom postavu galerije - od početka 13. stoljeća do kraja prve četvrtine 20. stoljeća, te stoga mogućnost upoznavanja posjetitelja sa stilskim razdobljima i njihovim kulturno-povijesnim značajkama. U svom preglednom predavanju, kao stalnu praksu rada s djecom predškolske i školske dobi, prof. Tavčar navela je vođenje kroz galerijske zbirke uz priču "Gal u galeriji" kojom se motivira dječje zapažanje i interes, te crtanje omiljenog eksponata, a kao teorijsku podlogu edukativne prakse, istraživanja na području odgojno-obrazovnog rada. Pedagošku djelatnost Narodne galerije koja zapošljava tri muzejska pedagoga, prof. Tavčar ilustrirala je video-snimkom rad u likovnoj radionici i slikovnicom "Gal u galeriji". Seminar "Muzeji i škole - neka iskustva i prijedlozi" suočio nas je s već sagledanim i poodavno znanim problemima škola u provedbi suradnje s muzejima i galerijama, te uhodanom praksom pedagoškog rada u nekoliko muzejsko-galerijskih institucija. Kao i do sada, odazvali su se isti pojedinci-entuzijasti, kojima zahvaljujemo na lijepim primjercima suradnje i odnosa prema djeci i kulturnoj baštini. Nadamo se da će oni muzeji, galerije i škole, koji i dalje minoriziraju i ignoriraju značenje likovne edukacije kao načina stjecanja sposobnosti vizualnog spoznavanja kroz umjetnost, zalaganjem nadležnih institucija - Zavoda za školstvo pri Ministarstvu kulture i prosvjete Republike Hrvatske i Muzejskoga dokumentacionog centra, prihvatiti svoju odgojno-obrazovnu zadaću i uvidjeti nužnost međusobne suradnje.

SUMMARY

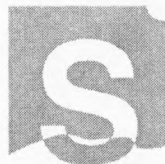
Museums and Schools - Some Experiences and Suggestions

by Đurđa Petravić-Klaić

On 24 April 1992 a seminar on the theme "Museums and Schools - Some Experiences and Suggestions" was organized by the Antun Augustinčić Gallery of Klanjec. The seminar was attended by museum pedagogues, primary school art teachers and high school teachers of art culture, and focused upon two main subjects: a) the means and potentialities of the educational work in museums, illustrated by the experiences of some museums and galleries, and b) the suggestions on teaching particular courses or parts of courses in museums or galleries, as well as some ideas for the new forms of co-operation in the educational work. The members of Varaždin Municipal Museum, of the Arts and Crafts Museum of Zagreb, of the National Gallery of Ljubljana and of the Antun Augustinčić Gallery of Klanjec presented and discussed their experiences in educational work. The primary school teachers of art and the teachers of art culture also made their contributions, and unanimously stressed the desirability of introducing more system into the school and museum co-operation. During the seminar the gallery opened an educational exhibition entitled "For Historical Approach to Art Education."

UKLANJANE SPOMENIKA PROŠLOSTI

Snježana Pavičić
Hrvatski povijesni muzej
Zagreb

Stava promjena političke situacije bitno utječe na uspostavljanje nove političke svijesti i kreiranje novih znakova. Kako se, međutim, strukturalne promjene društva događaju vrlo sporo, a nestrpljenje i iščekivanje ljudi je veliko, obično se te prve cuforične promjene manifestiraju upravo na vanjskoj, reprezentacijskoj i amblematskoj razini.

U spomenutom kontekstu, a povezano s događajima u Hrvatskoj, razumljivi su, iako ne i opravdani, učestali zahtjevi građana i mjesnih zajednica za brzim preimenovanjem ulica, trgova i parkova, za dizajniranjem zastava, grbova i tome slično... Aktualna je, dakako, i tema uklanjanja, premještanja, deponiranja i prelijevanja skulptura, poprsja, spomen ploča i sličnih spomena narodnooslobodilačke borbe i revolucionarnoga radničkog pokreta.

Postupanje s takvim spomenicima do sada je bilo zaista svakojako; od ekscenčnih demontaža i razbijanja čekićima i zidarskim dlijetima, dakle, samovoljnih, nestručnih, bezrazložnih uklanjanja ili čak destrukcija, do pogubnih posljedica ratnog razaranja, primjerice, Radauševih skulptura u Perivoju slobode u Karlovcu.

Ipak, polako se uspostavlja sistem evidentiranja, a time i sistem suvislijeg razmišljanja o spomeničkoj problematici. Tako već sada postoji nekoliko institucija i udruženja koja o tome brinu i donose relevantne odluke. Ministarstvo prosvjete, kulture i športa smatra da su "spomen-obilježja dio kulturne baštine i ne smiju se preseljavati i razmješati bez dozvole Zavoda za zaštitu spomenika".

U Gradskom zavodu za obnovu i zaštitu spomenika kulture i prirode također je naglašeno kako "postupak nalaže da stručnjaci najprije valoriziraju vrijednost spomenika, te ukoliko se dokaže povijesna i kulturna osobitost spomenika, pronalazi se nova lokacija, u protivnome završavaju u ljevaonici".

Dana 11. lipnja 1992. u na raspravi gradske vlade odlučeno je "da treba poštovati umjetničku vrijednost spomen-obilježja, te da će o njihovoj sudbini odlučivati meritorni stručnjaci povjesničari umjetnosti, likovni umjetnici, arhitekti i urbanisti, a zabranjuje se nasilno i proizvoljno uklanjanje spomenika".

Gradski sekretarijat za obrazovanje, kulturu i znanost imao je poteškoća pri donošenju pojedinih odluka o tome naročito zbog Zakona o spomen-obilježavanju povijesnih događaja i ličnosti iz 1988. godine, kojim nije predviđena mogućnost uklanjanja (osim ako je vlasnik podigao spomenik mimo odluke društveno političke zajednice), a novi zakon još nije precizirao bitne pojedinosti takvih akcija. Činjenica da je novim zakonom vlasniku spomenika omogućeno "raspolaganje po vlastitu nahodanju", na žalost, ne rješava mnoge aspekte ove problematike.

Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske je na sjednici Predsjedništva 23. ožujka 1992. izabralo komisiju za javne spomenike čija je predsjednica, gospođa Olga Maruševski obrazložila kako je: "temeljno stanovište komisije izraženo u postulatu da svaki spomenik ima svoje povijesno, kulturno i likovno značenje te ga se ne smije uklanjati iz političkih i ideoloških razloga, za što je dovoljno poučan primjer sudbina spomenika banu Jelačiću, te da u budućem treba biti oprezan s idejom o herojskim interpretacijama povijesnih ličnosti u ambijentima koji za to ne odgovaraju".

Nadajmo se da će se nešto od ovog postulata zaista i primijeniti u praksi, te da će pokazati objektivnu razinu "podnošljivosti" i pristupa svjedočanstvima prošlosti.

Primljeno: 20. 10. 1992.